

Олександр ДУДОРОВ,
доктор юридичних наук, професор,
старший науковий співробітник відділу проблем
функціональної діяльності прокуратури
Науково-дослідного інституту
Національної академії прокуратури України

Євген ПИСЬМЕНСЬКИЙ,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального права
Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ І ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ ТА ЙОГО ВІДБУВАННЯ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА

Ключові слова: звільнення від кримінальної відповідальності; звільнення від покарання та його відбування; КК України; злочин.

Норми про звільнення від кримінальної відповідальності і звільнення від покарання та його відбування, будучи переважно заохочувальними, згруповані у чинному Кримінальному кодексі України (КК України) в самостійні кримінально-правові інститути, кожен з яких має особливості як у законодавчій регламентації, так і в практичному застосуванні. Доктор юридичних наук П.Л. Фріс зазначив, що «Кримінальний кодекс 2001 року підняв ці інститути на якісно вищий рівень – виділивши в окремі розділи, розширивши кількість їх видів, здійснивши суттєве пом'якшення умов їх застосування» [1, 61].

Певні аспекти співвідношення інститутів звільнення від кримінальної відповідальності і звільнення від покарання та його відбування висвітлювались, зокрема, такими українськими і російськими науковцями, як Х.Д. Алікперов, Ю.В. Баулін, Ю.В. Голік, А.В. Єндольцева, С.І. Зельдов, С.Г. Келіна, О.М. Костенко, І.В. Красницький, В.А. Ломако, В.О. Меркулова, В.В. Скибицький, М.І. Хавронюк, С.Д. Шапченко. Водночас у вітчизняній доктрині бракує досліджень, присвячених саме порівняльно-правовій характеристиці цих суміжних інститутів. Необхідність звернення до вказаної проблематики зумовлена й появою в юридичній літературі радикальних пропозицій замінити

передбачені КК України види звільнення від кримінальної відповідальності аналогічними видами звільнення від покарання [2, 6–7]. Одним із аргументів на користь вказаної трансформації слугує те, що в більшості європейських країн «подвоєння» таких схожих кримінально-правових інститутів, як звільнення від кримінальної відповідальності і звільнення від покарання та його відбування, немає [3, 20–26]. Справді, у зарубіжному кримінальному законодавстві елементи звільнення від кримінальної відповідальності і звільнення від покарання зазвичай розглядаються як єдине ціле, на відміну від КК України, в якому це – самостійні, відокремлені один від одного інститути.

Метою пропонованої статті є здійснення комплексної порівняльно-правової характеристики інститутів звільнення від кримінальної відповідальності й звільнення від покарання та його відбування, що передбачає визначення їх спільних рис, а так само з'ясування розбіжностей у правовій природі і нормативній регламентації зазначених інститутів.

Передусім зауважимо, що обидва ці інститути покликані у привілейованій формі впливати на осіб, які вчинили злочини, однак застосування щодо яких суворих заходів кримінально-правового впливу через різні причини недоцільне або навіть шкідливе. Закріплення в чинному кримінальному законодавстві інститутів звільнення від кримінальної відповідальності і звільнення від покарання та його відбування має завдячувати принципам гуманізму, економії кримінально-правової репресії і справедливості. Суть цих та інших принципів прямо не відображена в тексті кримінального закону, існують лише доктринальні підходи щодо їх розуміння. Так, з найбільш загальної точки зору принцип гуманізму полягає у тому, що людина як вища цінність охороняється всією системою кримінального права [4, 671]. Якщо підійти до характеристики принципу гуманізму з огляду на розглядувані у цій статті питання, то можна звузити його суть до необхідності впровадження і розвитку альтернативних кримінальному покаранню заходів впливу на особу, яка вчинила злочин. Історія розвитку держави і права свідчить, що з постулатом про невідворотність покарання нереально здійснювати ефективну кримінально-право-

ву політику. Життя не прямолінійне, у зв'язку з чим для того, щоб адекватно реагувати на кожен випадок вчинення злочинного посягання та виконувати завдання кримінального законодавства, державі потрібен арсенал різноманітних за змістом засобів. Закріплення у чинному КК України таких гнучких форм реагування на злочин, як звільнення від кримінальної відповідальності і звільнення від покарання та його відбування, їх доцільно активне застосування на практиці фактично означають трансформацію принципу невідворотності кримінальної відповідальності у положення про невідворотність кримінально-правового реагування на поведінку особи, яка вчинила злочин. Л.В. Головка слушно зазначає, що звільнення від кримінальної відповідальності є альтернативним способом реакції держави на злочин, коли реакція має місце, однак поза традиційною дихотомією «злочин-покарання», на якій ґрунтується класичне кримінальне право [5, 356–357]. Поеднання уважного і чуйного ставлення до людини, яка, можливо, «ненароком» вчинила нетяжкий злочин, і застосування суворих заходів впливу (покарання) щодо небезпечних злочинців – це і є справжній прояв гуманізму у кримінальному праві.

У такій же площині слід розглядати й принцип справедливості. Вчинення будь-якого злочину потребує найбільш адекватного (відповідного, пропорційного) впливу з боку держави. Принцип справедливості означає, що покарання та інші заходи кримінально-правового характеру, які застосовуються до особи, котра вчинила злочин, повинні відповідати характеру й суспільній небезпечності кримінального делікту, обставинам його вчинення та характеристикам особи злочинця [6, 39]. Скажімо, якщо особа не вперше вчиняє тяжкий злочин, не кається у вчиненому, не бажає відшкодувати завдані збитки, реакція держави повинна бути максимально суворою, з обов'язковим призначенням такій особі відповідного покарання та його реального відбування. Водночас особа, яка порушує кримінальний закон уперше і після цього співпрацює зі слідством і судом, сумлінно працює тощо, вправі претендувати на ліберальний підхід у вигляді звільнення від осуду та (чи) покарання. Застосування звільнення від покарання та його відбування – не лише

засіб економії кримінально-правової репресії, а й прояв до особи, яка вчинила злочин, довіри, заснованої на можливості досягнення цілей покарання без реального його відбування або з частковим відбуванням покарання, його пом'якшенням.

Звільнення від кримінальної відповідальності або покарання не свідчить про виправдання особи, про визнання її невинуватою у злочині. КК України, регламентуючи розглядувані правові інститути, виходить із встановлення факту вчинення особою кримінально караного діяння, а тому передбачені законом підстави, зокрема, звільнення від кримінальної відповідальності, визнаються нереабілітуючими. З урахуванням того, що від кримінальної відповідальності або покарання може звільнитись лише особа, зобов'язана її нести (якій має бути призначене покарання), вирішенню питання про звільнення від кримінальної відповідальності (покарання) має передувати повне і точне встановлення фактичних обставин та правильна кваліфікація вчиненого злочину. На це орієнтує і Пленум Верховного Суду України, який у п. 2 постанови «Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності» від 23 грудня 2005 року № 12 (далі – постанова Пленуму від 23 грудня 2005 року № 12) роз'яснив, що при вирішенні питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності суд повинен переконатись у тому, що діяння, поставлене особі за провину, дійсно мало місце, що воно містить склад злочину, особа винна в його вчиненні, а також, що умови та підстави її звільнення від кримінальної відповідальності передбачені КК України. Лише після цього має бути постановлене (ухвалене) відповідне судове рішення у визначеному Кримінально-процесуальним кодексом порядку.

З огляду на викладене важко погодитись із висловлюванням про те, що «суд може припинити справу і звільнити особу від кримінальної відповідальності, не намагаючись впевнитись у наявності вини особи (за умов, визначених законом)» [7, 50–51].

За обох видів звільнення відповідне рішення (постанову про закриття кримінальної справи або обвинувальний вирок) ухвалює лише суд. Винятком є застосування амністії та помилування: оголошення амністії здійснюється Верховною Радою України

у формі ухвалення відповідних законів (утім, рішення щодо конкретних осіб, керуючись положеннями цих законів, приймає суд); помилування здійснює Президент України.

Незважаючи на вказану вище спільність рис звільнення від кримінальної відповідальності, з одного боку, та звільнення від покарання (його відбування), з другого, між цими кримінально-правовими інститутами існує й суттєва різниця.

По-перше, регламентуючи підстави, умови та порядок звільнення від кримінальної відповідальності і покарання, законодавець робить це дещо по-різному. Звільнення від кримінальної відповідальності регламентується не лише Загальною, а й Особливою частинами КК України, у зв'язку з чим традиційно виокремлюють загальні і спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності. Загальні види передбачені Загальною частиною КК України і можуть застосовуватись до осіб, які вчинили різні види злочинів, а спеціальні види закріплені в Особливій частині КК України і стосуються складів конкретних злочинів. Визнавши спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності, передбачені Особливою частиною КК України, перспективною формою депеналізації, законодавець у КК України 2001 року істотно збільшив кількість відповідних заохочувальних приписів (це, зокрема, ч. 2 ст. 111, ч. 2 ст. 114, ч. 4 ст. 212, ч. 6 ст. 260, ч. 3 ст. 263, ч. 4 ст. 307, ч. 4 ст. 309, ч. 3 ст. 369 КК України). Натомість звільнення від покарання та його відбування – інститут виключно Загальної частини кримінального права, який становлять норми, розміщені у розділі XII Загальної частини КК України.

По-друге, звільнення від покарання та його відбування охоплює дві з трьох форм реалізації кримінальної відповідальності, а саме: 1) здійснення державного осуду, що поєднується зі звільненням особи від застосування будь-якої міри кримінального покарання (наприклад, звільнення від покарання внаслідок втрати особою суспільної небезпечності згідно з ч. 4 ст. 74 КК України); 2) винесення обвинувального вироку суду, яким призначається конкретна міра покарання і в якому водночас міститься рішення про умовне або безумовне звільнення особи від відбування призначеного їй покарання (наприклад, звільнення від відбування покарання з випробуванням, у тому числі непо-

внолітніх, вагітних жінок і жінок, які мають дітей до семи років, про що йдеться у ст.ст. 75–79, 104 КК України). Розміщення розділу XII після розділів, присвячених покаранню та його призначенню, Ю.В. Баулін називає логічним, оскільки звільнення від покарання та його відбування, як і покарання, є реалізацією кримінальної відповідальності [8, 59–60].

Звільнення від покарання та його відбування застосовується тільки до осіб, які були визнані винуватими обвинувальним вирокком суду та засуджені за вчинення злочину. Незважаючи на звільнення від покарання (його відбування), судом дається негативна оцінка вчиненому злочинному посяганню, а також відбувається осуд особи, яка його вчинила. Такий осуд несе в собі каральний елемент. Офіційне, від імені держави визнання людини злочинцем незалежно від призначення їй покарання та його відбування ганьбить («таврує») члена суспільства, принижує його соціальний статус.

При цьому звільнення від кримінальної відповідальності, регламентоване як Загальною, так і Особливою частинами КК України, немає підстав визнавати формою реалізації кримінальної відповідальності. Річ у тім, що в разі звільнення від кримінальної відповідальності відсутній державний осуд того, хто вчинив злочин, який є обов'язковим елементом кримінальної відповідальності. У такому випадку не постановляється обвинувальний вирок суду, яким особа офіційно визнається винуватою у вчиненні злочину та який виражає негативну оцінку вчиненому і діячу з боку держави. У разі звільнення від кримінальної відповідальності при тому, що його підстави є нереконструктивними, держава з різних міркувань відмовляється від свого права піддати особу, яка вчинила злочин, осуду і тим більше примусу, передбаченим кримінальним законом. Вказане дає змогу стверджувати, що звільнення від кримінальної відповідальності – це форма реалізації кримінально-правових норм (охоронних кримінально-правових відносин) поза інститутом кримінальної відповідальності.

З огляду на зазначене неприйнятною видається пропозиція звільнити особу від кримінальної відповідальності обвинувальним вирокком суду. Адже з винесенням такого вироку і набранням ним законної сили

відбувається державний осуд порушника кримінально-правової заборони, тобто на особу, яка вчинила злочин, вже покладається кримінальна відповідальність (навіть якщо це і не поєднується із застосуванням до винуватого примусових заходів кримінально-правового впливу). «З моменту набрання обвинувальним вирокком суду законної сили можливе звільнення від покарання або його відбування чи застосування інших кримінально-правових заходів впливу, що входять до змісту окремих форм кримінальної відповідальності, проте звільнити особу від кримінальної відповідальності вже неможливо» [9, 71]. Вимагати, щоб при звільненні від кримінальної відповідальності виносився обвинувальний вирок, означає відмову від цього інституту взагалі, оскільки складовою звільнення від кримінальної відповідальності є, як вже зазначалось, відмова від офіційного осуду (негативної оцінки) злочинної поведінки винуватої особи та від її засудження від імені держави. Тому звільнення від кримінальної відповідальності неможливе ні шляхом обвинувального вироку, ні шляхом виправдувального вироку.

Заходи кримінально-процесуального характеру, хоч і відіграють важливу роль у реалізації кримінальної відповідальності, складовою останньої не визнаються. Регламентовані КПК України заходи кримінально-процесуального примусу, не дивлячись на істотність пов'язаних з їх застосуванням обмежень прав і свобод особи (підозрюваного, обвинуваченого, підсудного), не свідчать про виникнення кримінальної відповідальності як інституту матеріального (кримінального) права. Зазначені заходи, будучи покликані забезпечувати встановлення істини і невідворотність кримінальної відповідальності за вчинений злочин, не є заходами кримінально-правового впливу і лише створюють необхідні передумови для застосування кримінально-правових норм, а надалі – норм кримінально-виконавчого права. У зв'язку із цим важко погодитись з віднесенням звільнення від кримінальної відповідальності до форм кримінальної відповідальності на тій підставі, що рішенням суду звільнити особу від кримінальної відповідальності може передувати застосування до особи, яка вчинила злочин, заходів кримінально-процесуального примусу, наприклад, взяття її під варту [10, 123–129].

Точку зору прихильників наведеної теорії ми поділяємо хіба що в тому, що позиції Пленуму Верховного Суду України з питання про суть звільнення від кримінальної відповідальності бракує чіткості. Роз'яснивши у п. 1 своєї постанови від 23 грудня 2005 року № 12, що звільнення від кримінальної відповідальності – це відмова держави від застосування щодо особи, яка вчинила злочин, установлених законом обмежень певних прав і свобод шляхом здійснюваного судом закриття кримінальної справи, Пленум не уточнив галузеву належність закону, який передбачає відповідні обмеження прав і свобод людини. У цьому ж разі має йтися про те, що на особу не покладаються втрати й обмеження особистого, майнового та іншого характеру, передбачені кримінальним законом як покарання, а також про відсутність судимості як результат невинесення судом обвинувального вироку.

По-третє, для звільнення від кримінальної відповідальності, з одного боку, та звільнення від покарання та його відбування, з другого, спільним є фактичне незастосування щодо особи, винуватої у вчиненні злочину, покарання. Інакше кажучи, звільнення від кримінальної відповідальності завжди охоплює і звільнення від покарання. Разом із тим звільнення від покарання не означає звільнення від кримінальної відповідальності, адже у разі звільнення від покарання (його відбування) має місце щонайменше такий обов'язковий елемент кримінальної відповідальності, як осуд особи, яка вчинила злочин, обвинувальним вироком суду. Крім того, особа, піддана кримінальній відповідальності, може зазнавати певних правообмежень у деяких випадках звільнення від покарання та його відбування. Наприклад, у ст. 76 КК України перераховані обов'язки, які можуть покладатися судом на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням у порядку, передбаченому ст. 75 і ст. 79 КК України.

Якщо звільнення від кримінальної відповідальності відбувається до набрання законної сили обвинувальним вироком суду, то від призначення покарання та його відбування звільняється засуджений, тобто особа, щодо якої постановлено обвинувальний вирок, що набрав законної сили, і яку в такий спосіб вже піддано кримінальній відповідальності. Наприклад, звільнення від відбування покарання з випробуванням

(ст. 75 КК України) передбачає винесення обвинувального вироку, призначення винній особі покарання, а тому вважається не звільненням від кримінальної відповідальності, а специфічним різновидом реалізації кримінальної відповідальності. Отже, про те, що особу вже не може бути звільнено від кримінальної відповідальності, свідчить винесений та оголошений судом обвинувальний вирок, який набрав законної сили та яким особу може бути звільнено від покарання чи відбування покарання. Водночас до набрання винесеним вирокком законної сили звільнення від кримінальної відповідальності не виключається (зокрема, у випадку скасування судом апеляційної інстанції вироку місцевого суду).

Зайвий раз переконуємось у тому, що кримінальна відповідальність і покарання – поняття не тотожні і співвідносяться між собою як ціле й частина.

По-четверте, не всі цілі звільнення від кримінальної відповідальності властиві звільненню від покарання та його відбування. Так, за змістом закону звільнення від кримінальної відповідальності має на меті у тому числі оптимізацію правозастосовного процесу в частині зменшення витрат на розслідування й розгляд справи в суді, а також відновлення порушених злочином прав (відшкодування шкоди, заподіяної злочином). При звільненні від покарання (його відбування) перша з названих цілей може реалізовуватися в іншому вигляді – у вигляді економії державних коштів для забезпечення процесу відбування або виконання покарання. Встановлюючи підстави та порядок звільнення від покарання (його відбування), законодавець впливає на обсяг контингенту, стосовно якого реалізується кримінально-виконавча політика.

Щодо другої із названих цілей, то при звільненні від покарання (його відбування) не вимагається відновлення порушених злочином прав, тоді як для деяких видів звільнення від кримінальної відповідальності (наприклад, передбачених ст. 45 або ст. 46 КК України) це обов'язково. Така ситуація є неприйнятною, вона не сприяє усуненню негативних наслідків злочину, відновленню соціальної справедливості і залагодженню соціального конфлікту. Тому резонною видається ідея заборонити для деяких видів звільнення від покарання та його відбування (передусім для звільнення з випробуванням і на підставі

закону про амністію) їх застосування без відшкодування завданих збитків.

По-п'яте, через відсутність обвинувального вироку, яким особі призначається покарання, звільнена від кримінальної відповідальності особа вважається такою, що не має судимості. Згідно з ч. 3 ст. 88 КК України особи, засуджені за вироком суду без призначення покарання, також визнаються такими, що не мають судимості. Разом із тим при такій формі реалізації кримінальної відповідальності, як засудження особи зі звільненням її від відбування призначеного покарання, виникнення судимості не виключається.

Більше того: звільнення від кримінальної відповідальності має ті ж наслідки, що й погашена чи знята судимість. Визнання особою, яка вчинила злочин уперше, того, кого за раніше вчинений злочин було звільнено від кримінальної відповідальності, і того, з кого судимість за раніше вчинений злочин було знято чи погашено, варто розглядати як приклад кримінально-правової фікції. Формулювання «особа, яка вперше вчинила злочин...» фактично дає можливість звільнити особу від кримінальної відповідальності необмежену кількість разів, що нівелює профілактичне навантаження на відповідні статті КК України. Вчинення нового злочину особою, раніше звільненою від кримінальної відповідальності, свідчить про недосягнення щодо такої особи цілей кримінально-правового впливу. Пільговий підхід, який уособлює звільнення від кримінальної відповідальності, неправильно без жодних застережень поширювати на подальшу поведінку вказаної особи. Як справедливо зазначається в літературі, факт звільнення від кримінальної відповідальності, що мав місце, не менше ніж судимість вказує на недостатність раніше застосованих заходів впливу для виправлення особи, а отже, на недоцільність нового звільнення від кримінальної відповідальності. Тому особа, раніше звільнена від кримінальної відповідальності, як правило, не повинна знову звільнитись від неї, особливо у випадках, коли вона вчинила однорідні злочини [11, 44].

На нашу думку, проблему можна вирішити шляхом внесення змін до КК України, які б забороняли повторне звільнення від кримінальної відповідальності на передбачених в законі підставах протягом певного строку. При визначенні тривалості строку, після спливу якого звільнена від кримінальної відповідаль-

ності особа за своїм правовим становищем може бути прирівняна до того, хто раніше взагалі не вчиняв злочину (строку своєрідного законодавчого «мораторію» на застосування звільнення від кримінальної відповідальності), доцільно орієнтуватись на встановлені у ст. 49 КК України строки давності. Чи не єдиний сумнів у правильності використання строків давності для обмеження застосування звільнення від кримінальної відповідальності, який спонукає не відкидати повністю і шлях законодавчого надання звільненню від кримінальної відповідальності умовного характеру, полягає у недостатній обґрунтованості закріплених чинним КК України строків давності. Останні «прив'язуються» до класифікації злочинів (ч. 1 ст. 49 КК України), яка в свою чергу визначається караністю злочинів, а, як відомо, передбачені вітчизняним КК України покарання за конкретні злочини – його «ахіллесова п'ята».

Підбиваючи підсумки, зазначимо, що звільнення від кримінальної відповідальності і звільнення від покарання та його відбування, будучи самостійними кримінально-правовими інститутами, взаємозалежні й характеризуються значною кількістю подібних властивостей. Разом із тим їх правова природа є різною: при звільненні від покарання особа, визнана винуватою у вчиненні злочину, звільняється від застосування до неї заходів державного примусу, що полягають в передбаченому законом обмеженні її прав та свобод і становлять зміст покарання; при звільненні від кримінальної відповідальності держава взагалі відмовляється від офіційного осуду особи, діяння якої містить склад конкретного злочину, унаслідок чого така особа уникає кримінально-правових заходів несприятливого характеру, які могли бути накладені на неї у зв'язку з її засудженням. Враховуючи різну юридичну природу та інші відмінності, законодавець передбачає регламентацію звільнення від кримінальної відповідальності та звільнення від покарання і його відбування в різних розділах Загальної частини КК України (відповідно, розділи IX і XII). Розглянуті інститути відповідають світовим стандартам практики боротьби зі злочинністю, узгоджуються із гуманістичними тенденціями розвитку кримінального законодавства, широко застосовуються на практиці, довели свою ефективність, а тому вважаємо за доцільне їх подальше паралельне існування.

Список використаних джерел:

1. Фріс П.Л. Кримінально-правова політика України : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.08 / Фріс Павло Львович. – К., 2005. – 406 с.
2. Хавронюк М. Диференціація кримінальної відповідальності чи кримінальна безвідповідальність? / Хавронюк М. // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 8. – С. 3–7.
3. Костенко А.Н. О криминологических основаниях реформирования уголовной юстиции в Украине // Криминология в Україні та протидія злочинності. – Одеса: Фенікс, 2008. – С. 20–26.
4. Энциклопедия уголовного права [издание профессора Малинина]. – СПб: ГКА, 2008. – Т. 10. Освобождение от уголовной ответственности и наказания. – 880 с.
5. Головки Л.В. Альтернативы уголовному преследованию в современном праве / Головки Л.В. – СПб: Юридический центр Пресс, 2002. – 544 с.
6. Панов М. Правова політика як універсальний феномен соціального буття / М. Панов, Л. Герасіна // Право України. – 2001. – № 8. – С. 38–40.
7. Меркулова В.О. Кримінальна відповідальність: окремі теоретичні та соціально-правові аспекти: моногр. / Меркулова В.О. – Одеса: ОЮІ ХНУВС, 2007. – 225 с.
8. Баулін Ю.В. Звільнення від кримінальної відповідальності / Баулін Ю.В. – К.: Атіка, 2004. – 296 с.
9. Бурдін В.М. До питання про поняття кримінальної відповідальності за КК України / Бурдін В.М. // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2005. – № 9. – С. 64–73.
10. Колб О.Г. Диференціація кримінальної відповідальності / О.Г. Колб, З.В. Журавська // Кримінальний кодекс України 2001 р.: проблеми застосування і перспективи удосконалення. Диференціація кримінальної відповідальності: міжнародний симпозіум, 11–12 вересня 2009 р. – Львів, 2009. – С. 123–129.
11. Песлякас В.Ч. Уголовная ответственность и освобождение от нее: учеб. пособ. / Песлякас В.Ч. – Минск: МВШ МВД СССР, 1988. – 64 с.

*Олександр ДУДОРОВ,
Євген ПИСЬМЕНСЬКИЙ*

**ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ І ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ
ТА ЙОГО ВІДБУВАННЯ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА**

Резюме

З'ясовано спільні риси і відмінності таких кримінально-правових інститутів, як звільнення від кримінальної відповідальності і звільнення від покарання та його відбування. Обґрунтовується правильність відображеної у чинному КК України позиції, згідно з якою нормативна регламентація вказаних видів звільнення має здійснюватись у різних розділах Загальної частини кримінального закону.

*Олександр ДУДОРОВ,
Євген ПИСЬМЕНСЬКИЙ*

**ОСВОБОЖДЕНИЕ ОТ УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ И ОСВОБОЖДЕНИЕ ОТ НАКАЗАНИЯ
И ЕГО ОТБЫВАНИЯ: СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА**

Резюме

Выяснены общие черты и отличия таких уголовно-правовых институтов, как освобождение от уголовной ответственности и освобождение от наказания и его отбывания. Обосновывается правильность отраженной в действующем УК Украины позиции, согласно которой нормативная регламентация указанных видов освобождения должна осуществляться в разных разделах Общей части уголовного закона.

*Oleksandr DUDOROV,
Evgen PYSMENSKIY*

**RELEASE FROM CRIMINAL LIABILITY AS WELL AS RELEASE FROM PUNISHMENT
AND ITS EXECUTION: COMPARATIVE LAW CHARACTERISTICS**

Summary

Similarities and differences of such criminal law institutions as release from criminal liability as well as release from punishment and its execution are cleared up in the article. Position reflected in the current Criminal Code of Ukraine according to which normative regulation of mentioned types of release must be realized in different chapters of the General Part of the Criminal Code is grounded.